

ЗАКОНОДАВСТВО ПРО ЗАХИСТ КОНКУРЕНЦІЇ ТА ЙОГО ВИКОНАННЯ У США ТА В УКРАЇНІ

Расселл Піттман
Київська школа економіки
24 квітня, 2016

Огляд

- Яка мета закону про захист конкуренції?
 - Захист *процесу* конкуренції на користь споживачам та економіці
- На що поширюється дія закону про захист конкуренції?
 - Змови між фірмами
 - Зловживання домінантною позицією/
"Монополізація" - поведінка окремої фірми
 - Злиття та поглинання
 - Іноді: антиконкурентні дії місцевої влади
 - Іноді: державна допомога

Домовленості між підприємствами

(Sherman Act, 1; TFEU*, art. 101; ЗУ, ст. 5-11)

▶ Горизонтальні домовленості

- Картельні змови: найсерйозніші порушення
 - **Незаконні** самі по собі
 - Кримінальна відповідальність у США, та у все більшій кількості країн
 - Як виявити та довести?
 - “Терпимість”
- Домовленості про спільну діяльність
 - Аналіз за “Правилом здорового глузду”

▶ Вертикальні домовленості

- Приклади: Ексклюзивні контракти, угоди про надання країні статусу найбільшого сприяння, обмеження, підтримання ціни перепродажу
- Загалом, антимонопольний орган втручається лише тоді, коли одна з фірм знаходиться у домінуючій позиції

*Treaty on the Functioning of the EU – Договір про функціонування ЄС

Зловживання домінантною позицією

(Sherman Act, 2; TFEU, art. 102; ЗУ, статті 12-13)

- ▶ Поведінка однієї фірми. У США “монополізація”
- ▶ Обидві “частини” цього порушення мають бути наявні:
 - Мати домінантну чи навіть монопольну позицію – законно
 - Неможливо зловживати домінантною позицією, якщо її **немає**
- Два широкі види зловживань: конфіскаційні та виключні
 - **Конфіскаційні:** Конфіскація прибутку торговельних партнерів – наприклад, встановлення завищених цін, несправедливе використання споживачів у свої інтересах. Зазвичай не привертає уваги правоохоронних органів ЄС та США.
 - **Виключні:** Виключення інших фірм із ринку або обмеження здатності інших фірм конкурувати на ринку

Зловживання домінантним становищем: стандартна методологія

- Визначити межі ринку
 - Продуктові
 - Географічні
- Проаналізувати можливі бар'єри до входу на ринок
- Якщо фірма домінує на ринку, чи зловживає вона своїм становищем?
 - ▶ Найбільше турбують “виключні зловживання”, які перешкоджають розвитку конкуренції
 - ▶ Важливість ДОСТУПУ менших фірм до критично важливої сировини
 - ▶ Приклади: Borsod Beer, Microsoft, Dentsply

Злиття та поглинання

(Clayton Act #7; TFEU reg. 139/2004; ЗУ, ст. 22-25)

- Найпізніша із трьох головних норм законодавства ЄС та США
- Найбільше уваги приділяється горизонтальним злиттям, АЛЕ...
- Вертикальні злиття також можуть бути шкідливими – особливо випадки «закриття/доступу»

Наприклад: домінуюча фірма купує постачальника сировини чи дистриб'ютора

- Все частіше антимонопольні органи вимагають попередньо повідомляти їх про такі плани

Аналіз горизонтального злиття: стандартна методологія

- ▶ Визначення ринку
 - ▶ Тест “гіпотетичний монополіст”
 - ▶ Ринок продукту
 - ▶ Географічні межі ринку
- ▶ Бар’єри до входу
- Вплив на конкуренцію
 - Скоординований вплив – зазвичай для однорідних продуктів
 - Односторонній вплив – зазвичай диференційовані продукти
- Показники ефективності

Специфічні європейські питання

- У деяких країнах: антиконкурентні дії органів місцевої влади
 - TFEU, art. 106; ЗУ, ст. 15-173
 - Фокус на протекціоністських заходах, що надають перевагу місцевим фірмам перед загальнонаціональними чи мультинаціональними
- Особливо у Європі: державна допомога
 - TFEU, art. 107; Український закон про державну допомогу суб'єктам господарювання
 - Фокус на прозорості та конкурентній нейтральності державної допомоги підприємствам

Висновки...

- Закон про захист конкуренції сфокусований на процесі, а не на результаті.
- Верховний суд США: “Закон про захист конкуренції захищає конкуренцію, а не конкурентів” (Brown Shoe v. United States, 1962).
- Адам Сміт: “Люди одного поля діяльності рідко зустрічаються, навіть для розваг, але їхня розмова закінчується змовою проти широкого загалу, або якимось планом підняття цін” (1776!)
- Закон про захист конкуренції сфокусований на тому, щоб дати ринкам працювати, заблокувати втручання у роботу ринку